

Cas Scala o la fi de la CNT

El cas Scala és la història de la guerra contra un sindicalisme que havia crescut massa. L'any 1978, la CNT aplegava 300.000 afiliats i posava en qüestió el sistema polític naixent. Calia aturar-la.

Diumenge, 15 de gener de 1978, deu mil sindicalistes de la CNT es manifestaven pels carrers de Barcelona. L'anarcosindicalisme estava crescut i repetia les demostracions de força al carrer, com la concentració a Montjuïc celebrada mesos abans al voltant de la figura de Frederica Montseny. L'existència de la CNT resultava molt molesta per a un govern que només volia democràcia si era sense ruptura i per a uns partits d'esquerra que veien que una part significativa de la classe obrera escapava del seu control, exercit a través de CCOO (el PCE) i UGT (el PSOE).

Aquell diumenge de gener els crits contra els Pactes de la Moncloa ressonaven, inquietants, en el passeig de Sant Joan. Tot just acabada la protesta multitudinària la sala de festes Scala, situada al passeig de Sant Joan, desapareixia entre les flames d'un incendi devastador. El foc va llevar la vida a Ramon Egea, Bernabé Bravo, Juan López i Diego Montoro, treballadors tots quatre de la sala de festes. Les pèrdues foren valorades en 489 milions de pessetes, i 174 treballadors es quedaren sense feina. La investigació policíaca apuntava que el llançament de còctels molotov a l'interior de l'edifici havia estat la causa de l'incendi. Ara només calia esbrinar qui eren els autors de "l'atemptat".

Unes hores després, cap a les cinc de la matinada, el jove Francesc Xavier Cañadas s'aixecava del llit per agafar el telèfon. A l'altra part de l'aparell algú li deia que era un veí i que si podria donar-li una aspirina, que tenia la dona malalta. "Tot seguit va sonar el timbre de casa. En obrir la porta uns catorze homes armats van abraonar-se sobre meu. Em vaig pensar que eren els *fatxes* que venien a pelar-me però s'identificaren com a policies i em vaig tranquil·litzar una mica..., almenys no em matarien allà mateix", explica Cañadas recordant aquella sinistra matinada de la seva detenció. Les investigacions portaren també a la detenció de José Cuevas Casado, Arturo Palma Segura, Luis

La sala de festes Scala, després de l'incendi del 15 de gener de 1978. L'afer Scala va suposar el començament de la fi de la CNT.

Muñoz, María Pilar Álvarez, María Valeiras, María Rosa López i Maite Fabres. D'una altra banda, Francisco Martínez, Emilio Fortes, Carlos González i Joaquín Gambín aconseguiren d'escapar de la policia. Posat al corrent dels fets el ministre de l'Interior, Rodolfo Martín Villa, declarà: "No tindrè cap inconvenient a demanar la pena de mort".

La versió dels detinguts. José Cuevas, Francesc Xavier Canadas i Arturo Palma, acusats –i jutjats– de l'incendi de l'Scala, encara avui neguen la seva implicació en els fets. Per Francesc Xavier Canadas, que va passar set anys i mig en presons diferents de l'estat espanyol, la clau és Joaquín Gambín, o cosa que ve a ser el mateix, les trames policíiques muntades a l'aixopluc del Ministeri de l'Interior, que llavors comandava Rodolfo Martín Villa. "Vaig conèixer –explica Canadas– Gambín el dia 13 de gener del 78. Llavors jo era del sindicat del metall i havíem quedat amb uns quants membres de

la FAI, com el Quimet, el Marfil, el Cuevas..., a la pizzeria Revolta del carrer del Carme. Allà hi havia el Gambín, que havia contactat amb el Cuevas. Però qui era l'intrigant Joaquín Gambín? En realitat, de Gambín, els joves anarquistes només en sabien la seva presumpta vinculació ideològica a l'anarquisme. Poc podien sospitar que aquell individu era delator a sou de la policia, un professional en la desarticulació de grups radicals."

Així que l'endemà mateix d'aquella primera presa de contacte amb ells, José Cuevas el convidava a dinar a casa seva. "Al dinar –prosegueix Cañadas–, hi érem jo i l'Arturo. Com que l'endemà era la manifestació de la CNT parlarem d'endur-nos uns còctels. Sempre se'n portaven a les manifestacions. El Gambín va anar a comprar l'àcid sulfúric amb l'Arturo, jo vaig anar a comprar la benzina i el Cuevas se'n va anar a comprar la potassa... L'endemà passarem amb el cotxe per davant l'Scala i el Gambín ens digué: 'Cuando termine la manifestación, si no

pasa nada, podeis tirar los cócteles en la Scala. Més tard, Gambín encara ens preguntà si hi aniríem o no, a tirar-los; li diguérem que no ho sabíem i llavors ens contestà: *'Sois unos maricones, vaya anarquistas'*. Anàrem, doncs, a l'Scala i pel camí ens trobàrem amb uns companys de Rubí i quan els comentàrem el que volíem fer ens van dir que allò era una ruqueria. Així que ens desfèrem dels còctels... Més tard vaig assabentar-me de l'incendi". Durant tres dies Francesc Xavier Canadas i els seus companys José Cuevas i Arturo Palma van ser torturats, segons que van denunciar, a la seu policíaca de la Via Laietana.

Al llarg de tots aquests anys els implicats en el cas Scala han mantingut la seva innocència. Estan segurs que tot va ser un muntatge policíac dirigit per Joaquín Gambín i consentit pel Ministeri de l'Interior. Però qui és realment Gambín?

Joaquín Gambín: 'el Murciano', 'el Grillo'. Joaquín Gambín Hernández va establir contacte amb el moviment llibertari de Múrcia l'estiu del 1976. Un vell amic de presó, suposadament infiltrat en el moviment anarquista, Juan García Nieto, l'introduí a les reunions periòdiques que aquests militants tenien en casa d'Isa-

bel Torrado als afores de Múrcia. Aquestes relacions s'acabaren el 7 d'octubre de 1976 quan Gambín i García Nieto decidiren d'assaltar una armeria de Múrcia. L'any 77, amb la caiguda d'anarquistes a València, Barcelona, Múrcia i Malàga sembla que comença el treball de Gambín com a confident de la policia. L'octubre del 77 la secció primera de l'Audiència Nacional espanyola dictava un acte decretant la llibertat provisional de Joaquín Gambín, llavors empresonat, per aplicació de l'indult polític a la mort de Franco. Gambín era considerat per la judicatura membre *de facto* de la Federació Anarquista Ibèrica i per tant mereixedor de l'indult polític. El 15 de gener del 78 ocorrien els fets de l'Scala. Però Gambín, relacionat directament pels implicats, desapareixia sense deixar ni rastre.

El 27 d'octubre de 1979, amb quaranta-nou anys, Gambín era detingut a Elx portant un revòlver i relacionat amb un cas bancari. Gràcies a l'ordre d'ingrés a la presó, dictada pel jutge il·licità Giménez Paricàs, semblava que Gambín, cercat aleshores amb el nom de Manuel García, acabaria donant explicacions per la seva implicació en el cas Scala.

Després de fugir de la presó i ser detingut de nou, finalment el 5 de desembre

Xavier Canadas va passar set anys a la presó. Encara es declara innocent.

de 1983 Gambín contava davant el tribunal la seva versió dels fets en el segon judici sobre el cas. Eren les cinc de la tarda. Entre fortes mesures de seguretat Gambín declarava que "tenia l'encàrrec de la policia de vigilar els grups anarquistes de Barcelona i que per això hi havia anat". Tot i així, Gambín negà cap implicació directa en el cas Scala. El 8 d'agost de 1983, en una carta enviada al president de l'Audiència Provincial de Barcelona, Gambín sol·licitava la llibertat provisional per la seva condició de "treballador al servei dels cossos de seguretat". En el mateix document assegurava que havia estat contractat com a "confident" per l'inspector de policia de Múrcia, José Marín, amb la idea d'infiltrar-se en els grups anarquistes. Dos dies després d'aquest contacte Gambín havia anat a Madrid, on s'havia posat a les ordres de l'inspector José Marín Escudero, de la Brigada Operativa de la Direcció Superior de Policia. De res no li valgueren a Gambín les maniobres de la seva defensa i la seva condició de confident policíac. Finalment fou condemnat a setze anys de presó.

Durant tot el llarg procés del cas Scala, els advocats de la CNT, Josep Maria Loperena, Mateu Seguí i Marc Palmés, intentaren vanament la compareixença de Rodolfo Martín Villa. Avui, quan sembla que es revisa la seva actuació com a ministre d'Interior, els retrets se centren en la guerra bruta contra ETA, i ningú no recorda el cas Scala. Probablement, la seva relació amb el cas restarà per sempre en el secret més absolut. **Francesc Viadel**

Com titular un crim propi

Quan es van produir els morts i l'incendi de l'Scala, qui subscriu era director de *Solidaridad Obrera*, publicació orgànica, que en llengua cenetista vol dir oficial, de la CNT. I a aquesta Confederació Nacional del Treball pertanyien les persones autores de l'atemptat.

Així doncs, un diumenge al matí vaig haver de decidir els titulars de l'atemptat a la primera pàgina d'una publicació propera als autors del crim. Hi hagué pressions per negar l'evidència. N'hi hagué per utilitzar els fets contra un sector de l'organització, la més propera als autors. N'hi hagué fins i tot per ignorar-ho i no parlar-ne!

L'únic que sabíem segur, a la redacció, eren dues coses: que els autors materials eren propers a l'organització; i que el sentit comú fa absurd que persones properes a una organització sindicalista revolucionària apolítica vagin pel món matant treballadors, i el que no pot ser no pot ser i, a més, és impossible.

Amb això, i amb el recolzament d'Enric Marcos, secretari de la CNT de Catalunya, personatge massa net per segons quins temps, en vam tenir prou per titular, a tota pàgina, que hi havia hagut els fets, i que els fets eren d'origen obscur, dubtós, sospitós, increïble. Impossibles. No cal pas indicar quins van ser els titulars de la premsa de dretes. De la mateixa manera la premsa d'esquerres, controlada per periodistes polítics, propers als sindicats UGT, d'obediència socialista, i CCOO, d'obediència comunista, va donar la notícia amb una alegria no gaire o no gens dissimulada.

Que pocs anys després es descobrís que el cervell del crim era un confident de la policia, a les ordres doncs del ministre de la Governació, Rodolfo Martín Villa, lògicament no va ser la raó per modificar ni consciències ni tàctiques ni dels uns, ni dels altres, ni dels de més enllà: la CNT havia desaparegut, dividida, pel cas Scala, entre els "mantenedors de les essències", avui CNT-FAI, i els sindicalistes, avui CGT; i els polítics d'esquerres podien finalment utilitzar els treballadors mercès als còmodes sindicats restants, UGT i CCOO.

Ramon Barnils